

Marian Gorynia
Katedra Konkurencyjności Międzynarodowej
Instytut Gospodarki Międzynarodowej
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
marian.gorynia@ue.poznan.pl <http://www.mariangorynia.pl/>

Międzynarodowa współpraca gospodarcza a innowacyjność, produktywność i konkurencyjność gospodarki polskiej

ŚWIATOWY KONGRES KOPERNIKAŃSKI

Dyskusja panelowa:

"Korzyści z ustabilizowania i otwarcie polskiej gospodarki na wymianę"

Kraków, 25 maja 2023

**UNIwersytet EKONOMICZNY
w POZNANIU**

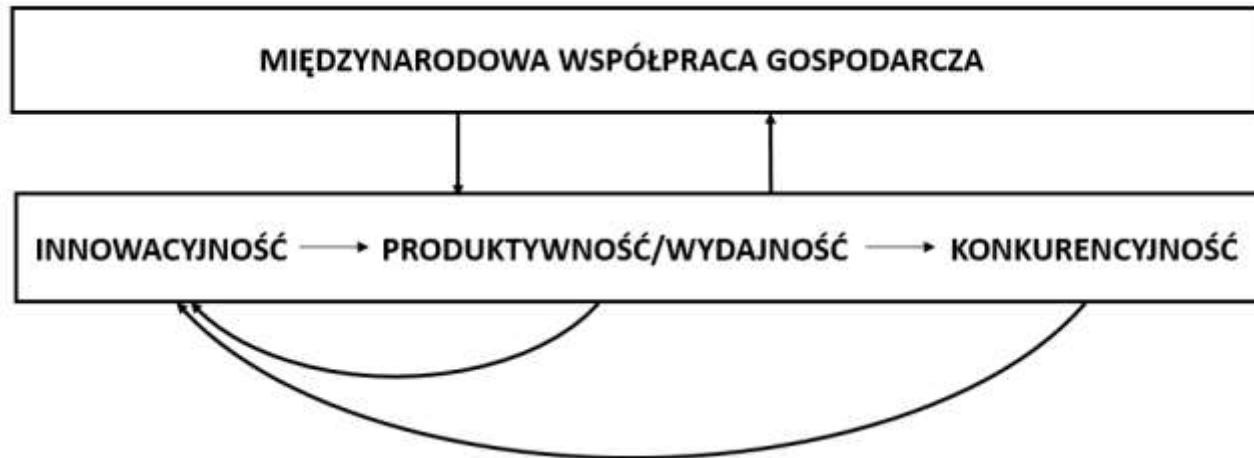

Cele wystąpienia

- ❑ **Celem wystąpienia jest identyfikacja oraz dokonanie przeglądu i oceny możliwych związków pomiędzy międzynarodową współpracą gospodarczą a innowacyjnością, produktywnością i konkurencyjnością gospodarki**
- ❑ **Prezentacja wybranych wyników badań empirycznych dotyczących związków międzynarodowej współpracy gospodarczej z innowacyjnością, produktywnością oraz konkurencyjnością gospodarki polskiej**

Schemat analityczny

Rysunek 1.

Tryptyk pojęć: innowacyjność, produktywność/wydajność, konkurencyjność a międzynarodowa współpraca gospodarcza.

Kanały wpływu: tryptyk a współpraca gospodarcza z zagranicą – mapa możliwości

Fundamenty mikroekonomiczne – poziom firmy – możliwe formy współpracy z zagranicą

1. Eksport/import

- pośredni
- bezpośredni

2. Kooperacja

- Kooperacja niekapitałowa
 - kontrakty licencyjne
 - umowy franczyzowe
 - kontrakty na zarządzanie (*management contracts*)
 - inwestycje „pod klucz”
 - poddostawy (*subcontracting*)
 - konsorcja
- Kooperacja kapitałowa
- Sojusze strategiczne

3. Samodzielna działalność na rynkach zagranicznych – filie własne

Problemy z danymi, statystyki słabo odzwierciedlają obserwacje

Co na to teoria? Mapa wyjaśnień teoretycznych

- Makroekonomiczne teorie handlu (Smith, Ricardo, Taussig, Viner, Heckscher, Ohlin, Samuelson) nie eksponowały *explicite* w swoich dociekaniach zagadnień innowacyjności, produktywności i konkurencyjności
- Teoria luki technologicznej Posnera (makro) – ważny wkład: handel kanałem zmniejszania różnic w poziomie technologii pomiędzy krajami
- Teoria cyklu życia produktu Vernona (makro, mezo) – ważny wkład: kierunki przepływów handlu i inwestycji w fazach cyklu życia
- Modele wzrostu endogenicznego (Grossman, Helpman, Rivera-Batiz, Romer) – komplementarny charakter w stosunku do teorii handlu
- Innowacje w tzw. nurcie monopolu (Williamson) (mikro) oraz Innowacje w tzw. nurcie wydajności (Williamson) (mikro)
- Koncepcja learning by exporting – jej podbudowę teoretyczną stanowią znane koncepcje „krzywej uczenia się” oraz „uczenia się przez działanie” – uczenie wynikające z prowadzenia eksportu prowadzi do wzrostu innowacyjności, produktywności i konkurencyjności
- Nowa nowa teoria handlu międzynarodowego - w punkcie wyjścia przyjmuje mikroekonomiczną perspektywę badawczą, ale pozwala także na określenie makroekonomicznych konsekwencji zachowań pojedynczych heterogenicznych przedsiębiorstw angażujących się w handel. Koncepcje te wywodzą się z pierwotnej propozycji Melitza, która była następnie wielokrotnie rozbudowywana
- Z modelu Melitza i jego pochodnych wynika wniosek, że łączny efekt otwarcia gospodarki będzie tym większy, im więcej przedsiębiorstw podejmie eksport, a najmniej efektywne wycofają się z rynku. Ważną rolę odgrywa tutaj mechanizm autoselekcji, zarówno czystej (naturalnej), jak i świadomej

Co na to empiria? Mapa ustaleń i wyjaśnień empirycznych (1)

Najważniejsze wnioski uzyskane w badaniach Majewskiej-Bator (2010) były następujące:

- Istotne znaczenie inwestycji w działalność badawczo-rozwojową i rozmiarów handlu zagranicznego dla zmniejszania rozmiarów luki technologicznej
- Wpływ zagranicznej działalności B+R zawartej w imporcie na zmienne pośrednio wyrażające produktywność uczenia się kraju (PKB per capita, eksport per capita) zwiększa się wraz ze wzrostem jakości kapitału ludzkiego
- Integracja gospodarcza Polski w ramach UE sprzyja upodabnianiu się struktury handlu zagranicznego naszego kraju do struktury handlu zagranicznego jego głównych partnerów handlowych z tego ugrupowania

Co na to empiria? Mapa ustaleń i wyjaśnień empirycznych (2)

Z badań Jakubiak (2006) wynikają następujące najważniejsze wnioski:

- W badanym okresie miał miejsce transfer wiedzy zarówno poprzez wzrost technologicznej zawartości importu, jak i poprzez współpracę z inwestorami zagranicznymi
- Przeprowadzone badania potencjału absorpcyjnego polskich przedsiębiorstw zdają się wskazywać, że wiedza technologiczna gromadzona przez nie służy nie tyle do dokonywania nowych odkryć, ile do utrzymywania zdolności wykorzystywania dostępnych nowości technologicznych
- Krajowa wiedza technologiczna wywiera pozytywny wpływ na produktywność, a polskie przedsiębiorstwa dysponują zdolnościami wystarczającymi do wykorzystania zagranicznych technologii, czyli są w stanie identyfikować i wykorzystać dostępną wiedzę w celu poprawy produktywności

Co na to **empiria**? Mapa ustaleń i wyjaśnień empirycznych (3)

Ciborowski (2016) wyprowadził z przeprowadzonych analiz następujące wnioski:

- Polska w latach brzegowych badanego okresu (2004-2013) osiągnęła słabe wyniki, jeśli chodzi o międzynarodowy transfer technologii, jednak uzyskała dla całego okresu najlepsze wyniki na tle takich krajów jak Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Słowacja i Węgry. **Było to związane z szerokim wykorzystaniem importowanych rozwiązań przez przedsiębiorstwa i efektywnością ich wdrażania. Polskie firmy wyróżniały się uzyskiwaniem wysokiej produktywności adaptowanych technologii i niejednokrotnie przekształcaniem ich. Niestety sukcesy w zakresie transferu technologii nie przekładały się automatycznie na pozycję innowacyjną Polski**
- W latach brzegowych badanego okresu Polska osiągnęła słabe wyniki w rankingu ze względu na poziom innowacyjności (odpowiednio 7 i 5 miejsce), jednak wypadła nieźle za cały okres – zajęła 3 miejsce za Czechami i Estonią

Co na to empiria? Mapa ustaleń i wyjaśnień empirycznych (4)

Mińska-Struzik (2014) skonstruowała, że uczenie się przez eksport nie jest mechanizmem automatycznym, liniowym i dającym się ująć w prosty schemat. Autorka przeprowadziła także badania empiryczne wśród przedsiębiorstw polskich. W efekcie tych badań zweryfikowano następujące hipotezy:

- **Pomiędzy polskimi przedsiębiorstwami przemysłu przetwórczego o różnym poziomie zaawansowania techniki istnieją różnice w zakresie znaczenia eksportu w procesie wprowadzania innowacji**
- **Prowadzenie eksportu w określonych warunkach stymuluje przedsiębiorstwa wysokiej techniki do wprowadzania innowacji i zwiększania produktywności**
- **Zwiększenie skali i zakresu umiędzynarodowienia sprzedaży przedsiębiorstwa sprzyja jego uczeniu się, a w ostatecznym rezultacie zwiększaniu produktywności.**
- **Zaangażowanie w działalność eksportową zachęca także do podejmowania wcześniej nieprowadzonej działalności innowacyjnej, chociażby poprzez uruchamianie szkoleń kadr**

Co na to empiria? Mapa ustaleń i wyjaśnień empirycznych (5)

Badania Wojciechowskiego (2018) doprowadziły do potwierdzenia następujących hipotez:

- **Zależność między obecnością kapitału zagranicznego w formie ZIB a produktywnością w kraju goszczącym ma charakter relacji sprzężonej**
- **Wzrost zaangażowania inwestorów zagranicznych w gospodarce (branży) kraju goszczącego wiąże się ze wzrostem produktywności w tej gospodarce (branży).**
- **Akumulacja ZIB w gospodarce (branży) kraju goszczącego wiąże się z redukcją luki technologicznej**
- **Wraz ze spadkiem luki produktywności rośnie implikowana obecnością ZIB efektywność gospodarowania zasobami w gospodarce (branży) kraju goszczącego.**
- **Pozytywne efekty dla produktywności występują w szczególności w tych branżach, gdzie dominują ZIB o charakterze wertykalnym**
- **Wielkość luki technologicznej ma istotny wpływ na efektywność wykorzystania ZIB w procesie produkcyjnym w gospodarce (branży) kraju goszczącego**

Co na to **empiria**? Mapa ustaleń i wyjaśnień empirycznych (6)

W badaniach Instytutu Gospodarki Światowej SGH stwierdzono:

- „Istnieje pozytywna zależność pomiędzy udziałem nakładów na prace badawczo-rozwojowe w nakładach na działalność innowacyjną a przychodami ze sprzedaży nowych lub istotnie ulepszonych produktów oraz że prowadzenie działalności innowacyjnej w formie prac badawczo-rozwojowych wpływa na udział przychodów ze sprzedaży nowych lub istotnie ulepszonych produktów” (Mackiewicz)
- Pod względem kształtowania się wskaźników internacjonalizacji NSI Polska pozostaje w tyle za większością państw członkowskich UE, w tym także tych z Europy Środkowo-Wschodniej. Polski system innowacji trudno uznać za otwarty na współpracę z partnerami zagranicznymi, co więcej, w okresie 2010–2015 nie zaobserwowano zasadniczych zmian w tym zakresie” (Weresa, 2017)
- **Utrzymujące się znaczenie przewagi kosztowej w strategiach konkurowania przedsiębiorstw dzięki innowacjom procesowym mimo dążenia do zwiększenia roli przewagi z tytułu dyferencjacji w efekcie innowacji produktowych i marketingowych. W szczególności odnotowano także niewielki wpływ innowacji produktowo-marketingowych na intensywność eksportu (Gołębiowski, Lewandowska 2017)**

DZIĘKUJĘ

UNIWERSYTET EKONOMICZNY
W POZNANIU

